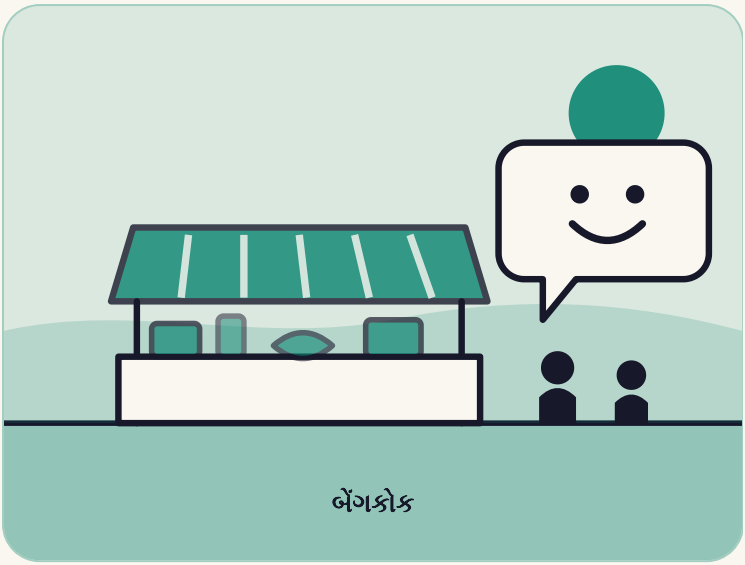

થાઇલૅન્ડ

જેણે નિષેધ વિષયને રમૂજી બનાવ્યો

મેચાઇ વિરાવૈદ્યે થાઇલૅન્ડમાં મજાક અને ગામડાંની રમતોથી એક નિષેધ તોડ્યો. તેનાથી એઇડ્સને ધીમો પાડવામાં મદદ મળી.

ક્યાં બેંગકોક

કોણ મેચાઈ વિરાવૈદ્ય, એક થાઈ અર્થશાસ્ત્રી અને કાર્યકર જેમણે કુટુંબ નિયોજન અને એચઆઇવી નિવારણ માટે રમૂજનો સહારો લીધો

ક્યારે 1974 થી 2012

4 મિનિટનું વાંચન

પ્રકરણ પહેલું

વાર્તા

1970ના દાયકાની શરૂઆતમાં થાઇલૅન્ડ સામે એવી સમસ્યા હતી જેના વિશે કોઇ વાત કરવા માંગતું ન હતું. તેની વસ્તી દર વર્ષે 3 ટકાથી વધુ વધી રહી હતી. પરિવારો મોટા હતા. જન્મ નિયંત્રણ વિશે લોકો ચર્ચા કરતા નહોતા.

મેચાઇ વિરાવૈધે, એક અર્થશાસ્ત્રી, આ વિષય હાથ પર લેવાનું નક્કી કર્યું. તેમનો હેતુ ગામડાના બજારમાં સાબુ, ટૂથપેસ્ટ અને સૂકી માછલીની જેમ કોન્ડોમને પણ સામાન્ય વસ્તુ બનાવવાનો હતો. તેઓ જાણતા હતા કે લોકો તેને ત્યારે જ અપનાવશે જ્યારે તેના પર હસી શકે.

> શું તમે સંવેદનશીલ રહેવાનું પસંદ કરશો, કે મરી જવાનું?
>
> મેચાઈ વિરાવૈદ્ય, જે દેશોમાં લોકો કોન્ડોમ વિશે શરમાય છે તેના વિશે, Nepali Timesમાં

રમૂજ એક સાધન

મેચાઇ ગામેગામ કરતબો લઈને ફર્યા. તેમણે સ્પર્ધાઓ યોજી અને બૂમ પાડી, “સૌથી મોટો કોન્ડોમ કોણ ફુલાવી શકે?” તેમણે બસ સ્ટેશનો પર કુટુંબ નિયોજનની “સુપરમાર્કેટ” ખોલી. તેમણે બૌદ્ધ સાધુઓને કોન્ડોમને આશીર્વાદ આપવા મનાવ્યા. બેંગકોકમાં તેમણે રાજાના જન્મદિવસની ઉજવણી માટે મહેલ પાસે મફત નસબંધીની ઓફર કરી.

મજાકો પાછળ ગંભીર કામ હતું. તેમણે 350,000 શિક્ષકો અને 12,000 ગામના આગેવાનોનું નેટવર્ક તૈયાર કર્યું. એક અખબારી કટારલેખકે તેમને ચીડવવા સૂચવ્યું કે કોન્ડોમને “મેચાઈ” કહેવાય. નામ ચાલી પડ્યું, અને મેચાઇએ એ લેખ ફ્રેમ કરાવ્યો. તેમણે કૅબેજિસ ઍન્ડ કોન્ડોમ્સ નામની એક રેસ્ટોરાં પણ ખોલી, જેનો નફો તેમના કામમાં વપરાય છે.

350,000

સંદેશ ફેલાવવા માટે તાલીમ પામેલા શિક્ષકો

0.6%

2005માં વાર્ષિક વસ્તીવૃદ્ધિ, 1974ના 3%થી વધુથી નીચે

90%

નવા એચઆઇવી સંક્રમણોમાં ઘટાડો, સંયુક્ત રાષ્ટ્રો અનુસાર

બીજું સંકટ

1980ના દાયકાના અંતમાં એઇડ્સ થાઇલૅન્ડ પહોંચ્યો. સરકારે સુરક્ષિત સેક્સના અભિયાનને ટેકો આપવાની ના પાડી, કારણ કે તેને સેક્સ પર્યટનને નુકસાનનો ડર હતો. એટલે મેચાઈ સેના પાસે ગયા. સેનાએ પોતાનાં 300 રેડિયો સ્ટેશનો અને પાંચ ટેલિવિઝન સ્ટેશનો પર સુરક્ષિત સેક્સના સંદેશા પ્રસારિત કરવાની હા પાડી.

1991માં નવા વડાપ્રધાન આનંદ પન્યારચુને મેચાઈને સરકારમાં લાવ્યા. દરેક સરકારી વિભાગને એઇડ્સ શિક્ષણમાં મદદ કરવા કહેવાયું. ટૅક્સી ચાલકો કોન્ડોમ વહેંચતા, અને ટ્રાફિક પોલીસ ચાલકોને કોન્ડોમ આપતી. બેંગકોકના સેક્સ ઉદ્યોગમાં કોન્ડોમનો ઉપયોગ સાત વર્ષમાં 30થી વધીને 90 ટકા થયો.

વિશ્વ બૅન્કે અંદાજ લગાવ્યો કે આ કાર્યક્રમે 1991 થી 2012 વચ્ચે 7.7 મિલિયન જીવ બચાવ્યા. વિશ્વ આરોગ્ય સંસ્થાએ તેને આ સમસ્યા પરનો તેણે જોયેલો સૌથી ઝડપી પ્રતિભાવ કહ્યો.

ક્યારે શું થયું

- **1974** મેચાઈ વસ્તી અને સામુદાયિક વિકાસ સંઘ શરૂ કરે છે.
- **1991** નવા વડાપ્રધાન તેમને એઇડ્સ નિવારણનું નેતૃત્વ કરવા સરકારમાં લાવે છે.
- **2005** વસ્તીવૃદ્ધિ ઘટીને વાર્ષિક 0.6 ટકા થાય છે.
- **2012** વિશ્વ બૅન્કનો 7.7 મિલિયન જીવ બચાવવાનો અંદાજ 1991 થી 2012 સુધીનો છે.

પ્રકરણ બીજું

આ વાર્તા ખાસ કેમ છે

તેમણે સંકોચને અસલી સમસ્યા ગણી, અને તેને દૂર કરવા હાસ્યનો ઉપયોગ કર્યો.

તેઓ એકલા ન હતા. શિક્ષકો, સાધુઓ, સેના અને સરકારી વિભાગોએ સંદેશ લોકો સુધી પહોંચાડવામાં મદદ કરી.

અમારો મત

મેચાઈએ બતાવ્યું કે હાસ્ય, ધીરજ અને ઘણા મદદગારો વડે નિષેધ તોડી શકાય છે.

પ્રકરણ ત્રીજું

આપણે શું શીખી શકીએ

1 અઘરા વિષયને વાત કરવા લાયક બનાવો

તેમણે રમતો, મજાકો અને સ્પર્ધાઓનો ઉપયોગ કર્યો જેથી લોકો સહજ થઈ શકે.

આ અજમાવો: એવો એક વિષય પસંદ કરો જેનાથી લોકો બચે છે. વાત શરૂ કરવાની એક મૈત્રીપૂર્ણ રીત શોધો.

2 “ના”ને પ્રશ્ન ગણો

મેચાઈ કહે છે કે તેઓ પોતાને પૂછતા કે શું તેમણે ખરાબ રીતે સમજાવ્યું, અને આગળ વધતા રહ્યા.

આ અજમાવો: જ્યારે કોઈ ના કહે, પૂછો કે શું તમે સ્પષ્ટ સમજાવ્યું. ફરી પ્રયત્ન કરો.

3 એવા સાથીઓ શોધો જે હા કહી શકે

જ્યારે સરકારે ના પાડી, સેનાએ સંદેશા પ્રસારિત કરવાની હા પાડી.

આ અજમાવો: જો એક દરવાજો બંધ હોય, તો યાદી બનાવો કે બીજું કોણ મદદ કરી શકે. તેમને પૂછો.

4 સંકટ ટોચ પર પહોંચે તે પહેલાં પગલું ભરો

Nepali Times કહે છે કે તેમણે 1987 સુધીમાં જોઈ લીધું હતું કે થાઇલૅન્ડ આફત તરફ જઈ રહ્યું છે.

આ અજમાવો: આજે એક નાનું જોખમ ઓળખો અને તે વધે તે પહેલાં તેના પર કામ કરો.

સાથે લઈ જવા જેવો એક વિચાર

હાસ્ય એ દરવાજો ખોલી શકે છે જેને ડર બંધ રાખે છે.

સ્રોત (અંગ્રેજીમાં)

Population Connection (reprint of The New York Times)
'Captain Condom' Turned the Tide in Thailand's War on AIDS and Overpopulation (2022)

University of Warwick
Family planning pioneer reflects on influencing a nation's birth control habits (2017)

Nepali Times
Thailand's Mr Condom comes to Kathmandu (2001)

Wikipedia
Mechai Viravaidya

હકીકત-ચકાસણી નોંધ: સ્રોતો મુખ્ય વાર્તા પર સહમત છે અને કેટલીક સંખ્યાઓમાં જુદા પડે છે. પરિવારનું કદ: વાર્તા કોઈ આંકડો આપતી નથી, કારણ કે New York Timesનો લેખ કહે છે કે 1970ના દાયકાની શરૂઆતમાં સરેરાશ પરિવારમાં પાંચ બાળકો હતાં જે ઘટીને બેથી ઓછાં થયાં,

જ્યારે Wikipedia અને University of Warwick કહે છે કે 7 ઘટીને 1.5 થયા. વસ્તીવૃદ્ધિ: New York Times કહે છે કે 1974માં 3 ટકાથી વધુ અને 2005માં 0.6 ટકા; Warwick કહે છે કે 3 ટકાથી વધુ અને 2003 સુધીમાં 0.5 ટકા; વાર્તા New York Timesના આંકડા લે છે. વસ્તી અને સામુદાયિક વિકાસ સંઘ ક્યારે શરૂ થયો: Warwick 1974 કહે છે, Wikipedia 1973, New York Times 2022થી લગભગ 50 વર્ષ પહેલાં; વાર્તા સમયરેખામાં 1974 લે છે. 1991માં તેમની સરકારી ભૂમિકા: New York Times તેમને માહિતી અને પર્યટન મંત્રી કહે છે; Wikipedia તેમને પર્યટન, માહિતી અને એઇડ્સ મંત્રી કહે છે; વાર્તા ફક્ત એટલું કહે છે કે વડાપ્રધાન તેમને સરકારમાં લાવ્યા. બચાવેલા જીવ: New York Times અને Warwick વિશ્વ બેંકનો 7.7 મિલિયન જીવ બચાવવાનો અંદાજ આપે છે (Warwick કહે છે 12 વર્ષની અંદર; New York Times કહે છે 1991 થી 2012 વચ્ચે); એક શોધ-સારાંશમાં 9.7 મિલિયનનો ઉલ્લેખ હતો, પણ એ આંકડો ખોલેલા કોઈ પેજમાં મળ્યો નહીં, એટલે તેનો ઉપયોગ થયો નથી. નવા સંક્રમણોમાં 90 ટકાના ઘટાડાનો શ્રેય સંયુક્ત રાષ્ટ્રો (New York Times) અથવા UNAIDS (Warwick)ને અપાય છે. બેંગકોકના સેક્સ ઉદ્યોગમાં કોન્ડોમનો ઉપયોગ સાત વર્ષમાં 30થી 90 ટકા થવો Nepali Times (2001)માંથી છે. 350,000 શિક્ષકો અને 12,000 ગામના આગેવાનો, બસ સ્ટેશનો પરની “સુપરમાર્કેટ”, સાધુઓનો આશીર્વાદ, રાજાના જન્મદિવસે મહેલ પાસે મફત નસબંધી, “મેચાઈ” સૂચવનાર કટારલેખક, સેનાનાં 300 રેડિયો અને પાંચ ટેલિવિઝન સ્ટેશનો, સેક્સ પર્યટનને કારણે સરકારનો અભિયાનને ટેકો ન આપવો, અને ટૅક્સી ચાલકો તથા પોલીસે કોન્ડોમ વહેંચવા New York Timesના લેખમાંથી છે; New York Times મેચાઈને એમ કહેતા ટાંકે છે કે ટૅક્સીઓમાં અને ટ્રાફિકમાં પોલીસવાળા કોન્ડોમ આપતા. વિશ્વ આરોગ્ય સંસ્થાનો “સૌથી ઝડપી પ્રતિભાવ” New York Timesમાં ટાંકેલો છે. રેસ્ટોરાં કૅબેજિસ ઍન્ડ કોન્ડોમ્સ Wikipedia, Nepali Times અને New York Timesના એક ફોટો-કૅપ્શનમાં છે (નફો તેમના કામમાં વપરાય છે). અવતરણ “શું તમે સંવેદનશીલ રહેવાનું પસંદ કરશો, કે મરી જવાનું?” Nepali Times (2001)માંથી છે. તેમણે 1987 સુધીમાં જોખમ જોઈ લીધું હતું એ Nepali Timesમાંથી છે. તેઓ પૂછે છે કે શું તેમણે ખરાબ સમજાવ્યું, અને “ના”ને પ્રશ્ન ગણે છે, એ Warwickમાંથી છે. વિશ્વ આરોગ્ય સંસ્થા અને વિશ્વ બેન્કનાં પોતાનાં પેજ ખૂલી શક્યાં નહીં, અને વાર્તા એ દાવાઓ માટે સમાચાર લેખો પર આધાર રાખે છે. પિન બેંગકોક બતાવે છે. “અમારો મત” વાળી લીટીઓ અમારું પોતાનું અર્થઘટન છે. બાકીનું બધું ઉપરના સ્રોતોમાંથી છે.